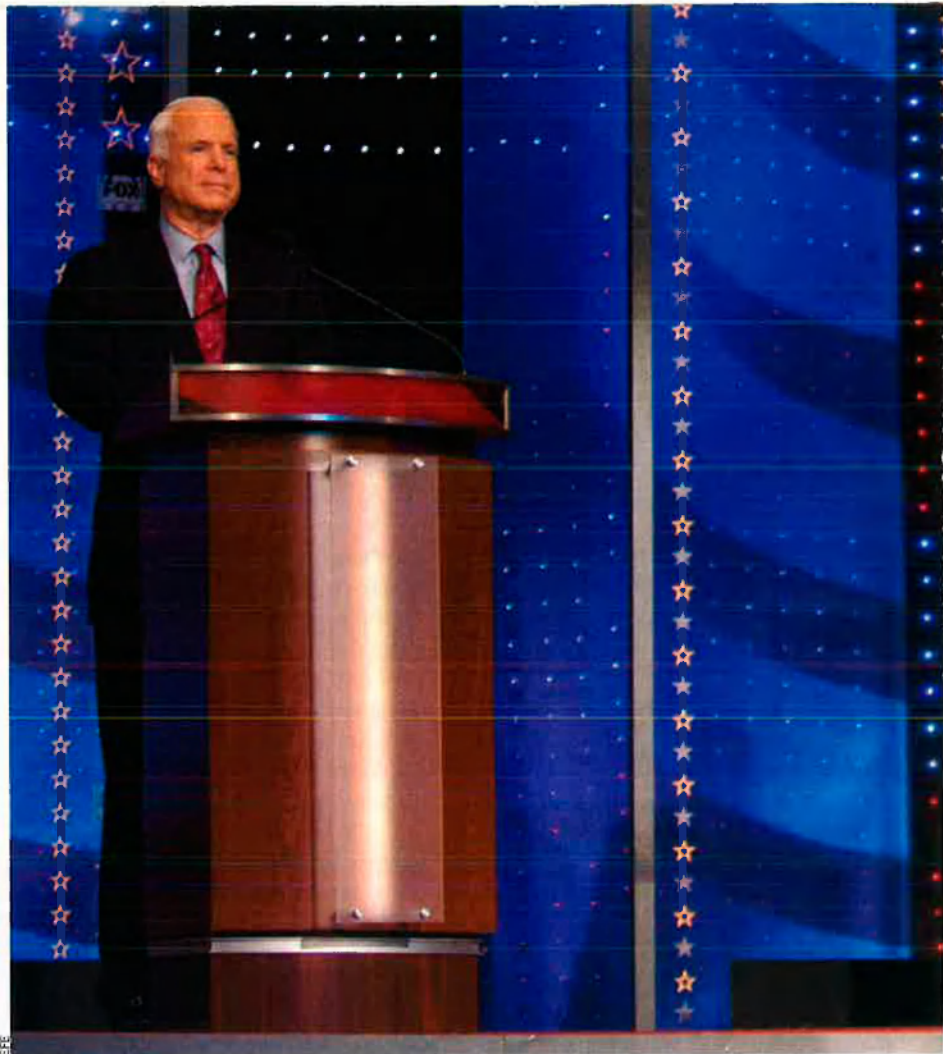

El analistes polítics nord-americans ja havien pronosticat que aquestes primàries serien les més renyides dels darrers anys, perquè és el primer cop des del 1928 que no hi participa el president ni el vice-president. Normalment, sempre que el president es presenta a la reelecció, o bé el vice-president aspira a succeir-li, el procés de primàries d'un dels dos partits sol tenir poca rellevància. Ara bé, allò que no havien previst els experts és que a hores d'ara, després d'haver fet ja unes quantes votacions, no hi hauria favorit clar a cap dels dos partits.

La incertesa és especialment evident al bàndol republicà, on hi ha hi ha una batalla ideològica per a definir l'ànima del partit, i quatre aspirants amb possibilitats de ser nomenats: John McCain, Mitt Romney, Mike Huckabee, i Rudy Giuliani. Després de les victòries a Nou Hampshire i a Carolina del Sud, McCain té un avantatge d'uns set punts a les enquestes, i sembla que és el qui té més possibilitats. No obstant això, les enquestes han donat signes d'una volatilitat sorprenent l'últim mes, i, si tenim en compte que quasi la meitat de l'electorat conservador reconeix que el seu vot encara no s'ha consolidat, no fóra estrany que aquests dies es girés la truita.

McCain, l'indesitjat. L'iconoclasta senador d'Arizona té un handicap important: provoca un gran rebuig entre la plana major del partit. Durant tota la seva carrera, John McCain s'ha caracteritzat per la seva independència. Aquesta legislatura, en molts assumptes importants per al partit, com ara les denúncies contra les tortures o l'oposició als retalls fiscals de Bush, ha votat amb els demòcrates. De fet, les seves victòries a les primàries que s'han fet li han vingut sempre dels independents, que no podran votar a moltes de les conteses clau del 5 de febrer.

El gran rival de McCain dins l'ala moderada del seu partit és Rudy Giuliani. L'ex-alcalde de Nova York encapçalava clarament les enquestes fins a final de desembre. Llavors, seguint una arriscada estratègia que consistia a no competir als primers estats per centrar-se en els que tenen més

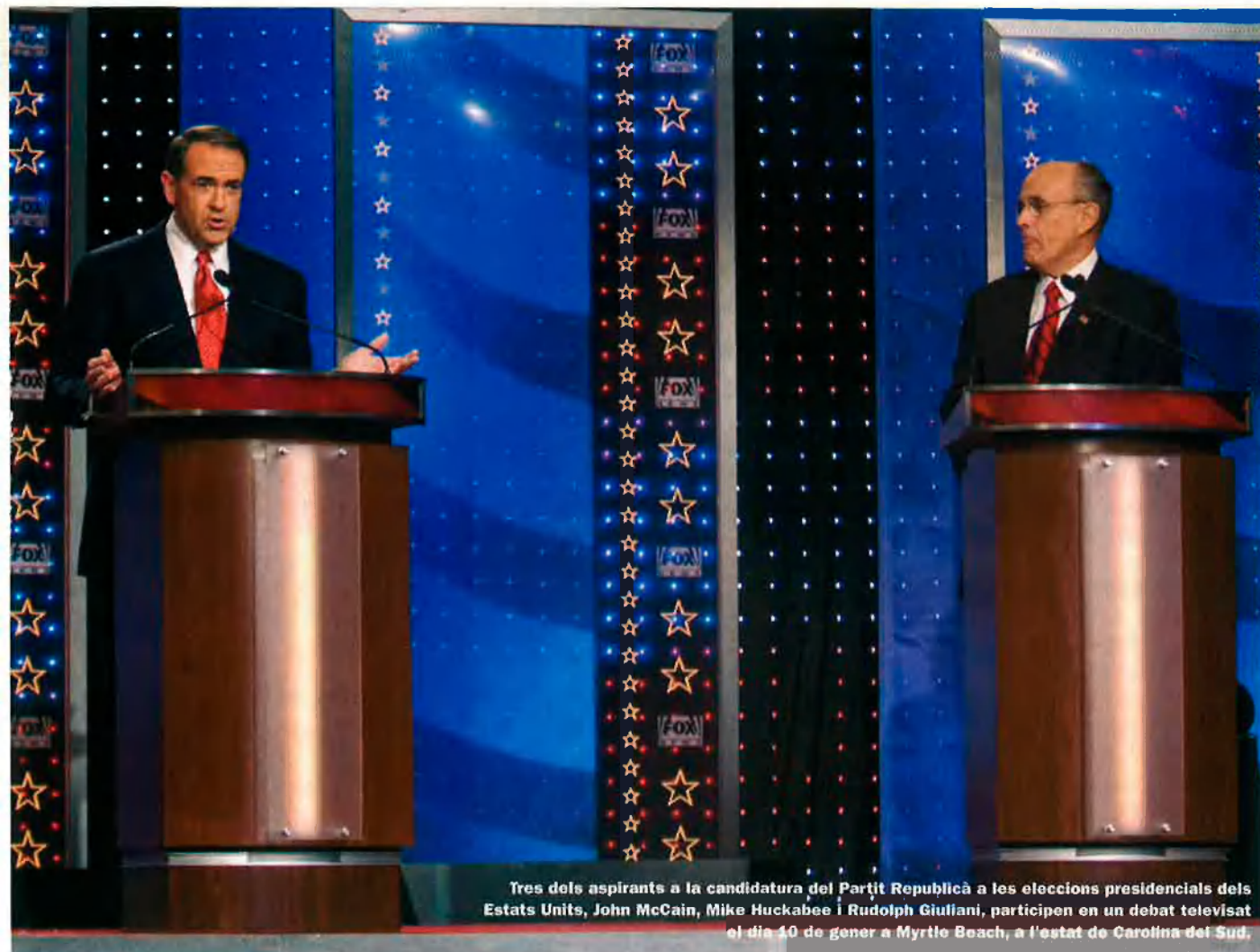

Arriba el 'superdimarts'

Les primàries dels partits Demòcrata i Republicà dels Estats Units s'acosten al moment culminant. El dimarts 5 de febrer una vintena d'estats, alguns dels més poblats, votaran el candidat preferit a la presidència del país. Tot i que el 'superdimarts' sol ser decisiu, aquesta vegada la diferència tan ajustada entre alguns aspirants podria retardar el resultat final.

delegats, va desaparèixer del debat públic i els mitjans, i es va enfonsar al quart lloc de les enquestes. Té plans de tornar triomfalment guanyant a Florida, el 29 de gener. Si passa això, pot remuntar el vol i esperar que una victòria a Nova York i a Nova Jersey el torni a situar de favorit.

A l'altra banda de l'espectre polític, el més conservador en qüestions socials i que vol donar encara més contingut religiós a la vida política, hi ha Mike Huckabee. L'ex-pastor fonamentalista no era entre els favorits fins que guanyà espectacularment a Iowa, esperonat pels grups evangèlics. De fet, ara

Tres dels aspirants a la candidatura del Partit Republicà a les eleccions presidencials dels Estats Units, John McCain, Mike Huckabee i Rudolph Giuliani, participen en un debat televisat el dia 40 de gener a Myrtle Beach, a l'estat de Carolina del Sud.

mateix aquest és l'únic suport amb què compta Huckabee. Sense experiència en qüestions internacionals i una retòrica populista que espanta la cúpula del partit, Huckabee ha d'atreure més sectors del partit perquè, si bé la potent *dreta cristiana* li pot proporcionar la victòria a diversos estats del centre del país, la clau del nomenament és als estats grans com ara Califòrnia o Nova York, on el seu suport és mínim.

L'home de les mil cares, i candidat de l'*establishment* republicà, és el multimilionari Mitt Romney. Gràcies a una despesa molt superior a la dels seus adversaris —i des de la seva campanya avisen que la bossa encara és plena—, Romney ha aconseguit de mantenir-se a la campanya guanyant aquelles primàries menors en què els altres candidats quasi no van invertir, com ara Michigan, i Nevada. No obstant el seu fabulós patrimoni, Romney haurà de sobreposar-se a dos entrebancs: la seva condició de mormó, que aixeca suspicàcies entre les bases conservadores, i una campanya erràtica que, segons l'audiència, un dia el presenta com el

rei dels valors conservadors, l'endemà com un agent del canvi i l'endemà passat com un gran gestor econòmic. D'una banda, aquesta natura camaleònica li ha permès d'apel·lar a diversos electorats, però pel camí ha perdut part de l'autenticitat i la credibilitat.

Una cosa de dos. Mentre els republicans discuteixen sobre qüestions com el paper de la religió a la política, és a dir, quin model de partit volen, el debat demòcrata se centra en qüestions de personalitat dels candidats, la qual cosa, inevitablement, fa entrar en joc l'aspecte identitari. Certament, és una cursa històrica en què els dos principals candidats pertanyen a grups socials exclosos, fins ara, de la màxima autoritat del país.

Tot i que Edwards encara és presentat com el tercer que espera el seu moment per a sorprendre, a hores d'ara el nomenament demòcrata ja es cosa de dos: Barack Obama i Hillary Clinton. El simbolisme de les candidatures és tan gran, i la seva talla política tan extraordinària, que la contesa sacseja

les estructures del Partit Demòcrata fins a uns límits insospitats fa tan sols un mes, quan semblava que Hillary ho tenia tot a favor per a guanyar. Només cal veure la intensitat de la batalla a Nevada, amb la plana major del partit fent costat a Hillary, els sindicats —feu tradicional dels demòcrates— a Obama, i ganivets esmolats volant en direcció al quarter general del gran rival.

Un cop Hillary sembla haver fet despertar finalment el vot identitari femení —és la seva victòria aclaparadora entre les dones que li donà el triomf a Nou Hampshire i Nevada—, davant la imminència de les primàries de Carolina del Sud, ara és el vot afroamericà que podria fer pinya al voltant d'un dels seus membres. Totes aquestes divisions són perilloses per al Partit Demòcrata, perquè, si s'afermen, poden ser un problema al novembre. Per això, alguns pesos pesants del partit han cridat a moderar l'acritud de la dialèctica. Especialment, en el cas de Bill Clinton, que s'ha dedicat a actuar de gos de presa de la seva muller.

Guia pràctica de les primàries als EUA

Les set claus per a entendre un dels processos electorals més complexos del món.

Malgrat el nom, el procés de primàries als EUA és un dels processos electorals més complexos i sofisticats de les democràcies actuals. L'elecció dels candidats d'ambdós grans partits, el Republicà i el Demòcrata, té poc a veure amb l'experiment de primàries que s'ha viscut a l'estat espanyol en algunes eleccions, o el que ha institucionalitzat el Partit Socialista a l'estat francès. Heus ací les set claus per a entendre aquest procés.

1. L'ordre dels factors altera el producte. La tradició diu que el primer estat on faran les votacions serà Iowa, seguit de Nou Hampshire. Una de les lleis d'aquest darrer estat diu que ha de ser el primer a celebrar les primàries de tot el país –Iowa és un excepció per la seva condició de *caucus*– i, per tant, les autoritats han d'impedir que un altre estat intenti avançar-s'hi. Tant Iowa com Nou Hampshire són dos petits estats –sumant-ne les poblacions amb prou feines arriben a 5 milions d'ànimes–, considerats poc representatius del conjunt del país en diversos aspectes. Per exemple, la gran majoria de la població hi és blanca.

No obstant això, també hi ha diferències entre ells. Iowa és un estat rural del centre del país, amb una mentalitat conservadora, on la dreta cristiana té un gran pes. En canvi, Nou Hampshire, situat al nord-est, és més progressista, i la religió no hi té un paper important en la política. Ambdós estats tenen en comú el zel per mantenir l'estatus privilegiat dins el procés de primàries. Gràcies a la repercussió de les seves votacions, que poden arribar a enfonsar els candidats favorits, com li passà a Howard Dean el 2004, reben uns ingressos substancials i una enorme influència política.

2. Què és un caucus? La paraula *caucus* prové de la llengua d'un tribu indígena nord-americana, i significava 'consell tribal'. El Tammany Hall, una organització de caràcter mafiós que va permetre al Partit Demòcrata de controlar la política a Nova York entre el 1850 i el 1950, va popularitzar l'ús d'aquest mot en l'àmbit polític, i avui es fa servir per designar el sistema mitjançant el qual diversos estats trien els delegats a les convencions que organitzen demòcrates i republicans per a nomenar els candidats a la Casa Blanca.

Els *caucus* funcionen d'una manera semblant a la democràcia directa de l'antiga Atenes. Es fan centenars de

petites reunions d'electors a tota mena de recintes, des d'escoles i ajuntaments a cases privades, i es trien sovint a mà alçada un seguit de delegats per a un consell que es farà a cada comptat. El *caucus* demòcrata d'Iowa té una regla particular força important: els qui han votat un candidat que ha rebut menys del 15% dels vots al recinte tenen la possibilitat de canviar el vot per triar algun dels candidats *viables*. Això fa que sigui especialment difícil de preveure els resultats d'Iowa. A banda d'aquest estat, n'hi ha una dotzena més que trien delegats a través d'un *caucus*, la majoria amb una quantitat de població reduïda, com Wyoming, Kansas i Colorado.

3. La importància dels independents. Als EUA no hi ha la figura de l'afiliat que paga una quota per ser membre d'un partit polític, sinó que els ciutadans s'inscriuen al cens electoral com a demòcrates, republicans o independents. En alguns estats, les primàries i els *caucus* són *oberts*, la qual cosa vol dir que els independents hi poden participar i els simpatitzants d'un partit poden votar a les eleccions de l'altre. Ara bé, només és possible de votar a les primàries d'un dels dos partits. Aproximadament la meitat dels delegats s'escullen en primàries obertes, i l'altra meitat en tancades. Aquest fet pot explicar les diferències en els resultats en un estat o en un altre, ja que els independents solen tenir un comportament electoral i una ideologia diferent de la dels simpatitzants. La majoria d'independents es podrien qualificar de votants moderats o *centristes*. En l'actual cicle electoral, John McCain i Barack Obama compten amb les simpaties dels independents, mentre que Hillary Clinton o Mike Huckabee reben la majoria del suport de part dels simpatitzants dels partits respectius.

4. El paper dels mitjans de comunicació. La capacitat d'influència dels mitjans dins la política és, en general, una qüestió controvertida, però en el cas de les primàries és més evident. A la fase inicial, pot arribar a haver-hi uns deu candidats per partit que han oficialitzat la seva candidatura. En vista de la dificultat i la manca d'espai per a seguir-los tots, els mitjans seleccionen aquells que consideren amb més possibilitats de sortir elegits. Atès que molts candidats són pràcticament desconeguts pel gran públic més enllà dels seus estats, atreure l'atenció dels mitjans és clau per a poder triomfar. Per exemple, en aquest cicle electoral,

Ara com ara, tot sembla indicar que Hillary compta amb un lleuger avantatge sobre Obama, sobretot si és capaç de guanyar el vot femení per un marge ampli. Tanmateix, si John Edwards, que s'ha presentat igual que Obama com un candidat anti-*establishment*, es

retira i crida els seus votants a donar suport al senador d'Illinois, aquest podria rebre una empenta en un moment decisiu.

Emoció fins al final. Sigui com sigui, la igualtat en ambdós partits és

molt ajustada. Per això, molts analistes ja comencen d'advertir que, contra tot pronòstic, les primàries podrien no quedar vistes per a sentència el *superdimarts*, quan voten més de vint estats. Els darrers anys, la victòria ha arribat abans que cap candidat hagués

des de bon començament els mitjans van considerar favorits Obama, Hillary i Edwards. Alguns altres candidats amb molta experiència i un currículum il·lustrós, com els senadors Joe Biden i Chris Dodd, mai no van arribar a connectar amb els votants perquè no se'n va parlar. Ara bé, els mitjans no ho controlen tot. Cap no va preveure ni promoure l'ascens de Mike Huckabee, que fou propulsat pels moviments de base de les esglésies evangèliques.

5. Sota el signe de la volatilitat. El fet que la personalitat i la política dels candidats, a més de les diferències entre ells, siguin desconegudes per la majoria de la població, fa que les enquestes siguin molt volàtils. Candidats que durant els mesos previs a les primàries tenien el suport de la majoria dels electors del partit poden enfonsar-se en pocs dies. O bé a l'inrevés. Això, exactament, va passar a John Kerry i Howard Dean el 2004. Part de l'explicació d'aquest fenomen està també en el fet que és molt més fàcil de canviar el sentit del vot entre un grup de polítics del mateix partit i pels quals es pot tenir, a priori, un grau de simpatia semblant, que no pas quan la competició és contra un partit diferent.

6. Momentum, un concepte decisiu. Més enllà de la ideologia o programa dels candidats, un criteri clau per a molts votants és la seva *elegibilitat* a les eleccions presidencials. Alguns candidats considerats massa radicals pel conjunt de la població, però no per les bases, poden guanyar les primàries però perdre les presidencials. Per aquesta raó, i perquè els nord-americans tenen al·lèrgia als *losers* –'perdedors'–, els resultats de les primeres conteses són determinants. Un candidat que hagi guanyat alguna de les primàries es diu que ha aconseguit *momentum* –terme de traducció literal impossible, però que s'aproxima a 'impuls'–, la qual cosa significa un ascens a les enquestes que,

si consolida a les properes primàries, pot originar un efecte *bola de neu* que el porti automàticament al nomenament.

7. Conclusió: les primàries nord-americanes són un bon sistema? El sistema nord-americà presenta una colla de virtuts i de defectes que fan difícil de respondre la pregunta de forma concloent. El principal inconvenient és que atorga un pes desmesurat als primers estats a celebrar les eleccions, mentre que els darrers ja es troben sovint amb un resultat determinat i el seu vot ja no val per a res. Per exemple, les possibilitats que quan un estat important com ara Carolina del Nord voti, el 6 de maig, l'elecció

encara no s'hagi decidit són quasi nul·les. Aquest pes no depèn del nombre de delegats que tenen –perquè la distribució de delegats a la convenció nacional que triarà els nomenats a l'estiu és proporcional a la població–, sinó de la importància que els atorguen els mitjans. Un mal resultat als primers estats fa que els mitjans considerin un candidat poc viable.

La virtut és que, gràcies a la mida d'Iowa i Nou Hampshire, i a la seriositat amb que

Uns seguidors del senador Barack Obama, aspirant a la candidatura a la presidència dels Estats Units pel Partit Demòcrata, celebren la seva victòria a les primàries d'Iowa, a Des Moines, el dia 3 de gener.

els seus ciutadans es prenen la tasca d'eleger el millor candidat, el contacte entre els electors i els polítics és una variable fonamental, la qual cosa afavoreix els candidats petits. Hi introdueix un mecanisme d'igualtat. Si totes les votacions es fessin el mateix dia, els candidats més coneguts i que han recaptat més diners serien, ben segur, els qui guanyarien, perquè la influència de la propaganda electoral seria decisiva. De fet, la importància d'Iowa i Nou Hampshire és fruit d'una convenció entre els analistes i mitjans, perquè els delegats que obtenen són proporcionals a la seva població. Una bona forma de millorar el sistema podria ser fent una rotació entre els estats amb una mida petita, i concentrant tots els grans estats en una o dues jornades electorals, de forma que tots els vots fossin importants.

obtingut la majoria dels delegats a la convenció del seu partit que a l'estiu proclamarà el nomenat. Simplement, després d'haver estat derrotats clarament, els perdedors han anat plegant veles. Si Hillary i McCain no obtenen una victòria contundent a Carolina del

Sud i a Florida, respectivament, pot molt ben passar que la nit del 5 de febrer el procés no s'acabi, ans que s'arrossegui fins a l'abril. Els resultats, aquella nit, es preveuen ajustats, i fins i tot podria ser que el guanyador en vot popular no fos el guanyador en nombre

de delegats. No seria la primera vegada. Tampoc a casa nostra, on ja sabem quanta importància tenen els sistemes electorals si els resultats són ajustats.

Ricard González
Washington